

Вагомо зазначити, що з травня 2022 року у новинних етерах з'являються сюжети, присвячені **економічній тематиці**. Зокрема, висвітлюються питання підтримки та відновлення бізнесу, функціонування аграрного сектору, а також ситуація на ринку праці («Майже нічого не продається». Сумські аграрії завершують посівну, але не впевнені у збуті своєї продукції» 19.05.22, «На Сумщині планують надати грошову компенсацію малому бізнесу, котрий підтримує ЗСУ» 07.06.22, «Мешканці Шосткинського району на Сумщині переходять на продукти власного виробництва» 23.06.22) [5].

Отже, спостерігається посилений акцент на висвітленні соціально значущих тем, гуманітарної ситуації та наслідків війни для краю. У новинній стрічці телеканалу домінують новини про військові дії, допомогу постраждалим, волонтерський рух та відбудову постраждалих територій, що є відображенням головних викликів, з якими зіштовпнулася Сумщина в умовах повномасштабної війни.

Список використаної літератури

1. Заславський Є. Стан українських регіональних медіа 2023 року. *Media Development Foundation* : офіційний вебсайт. 2023. URL: <https://research.mediadevelopmentfoundation.org/>
2. Звіт представника Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення в Сумській області за 2022 рік. URL: <https://www.nrada.gov.ua/reports/>
3. Матвієнків С. Регіональні медіа: визначення поняття та особливості функціонування в умовах російсько-української війни 2022 року. *Російсько-української війни (2014–2022 рр.): історичні, політичні, культурно-освітні, релігійні, економічні та правові аспекти* : матеріали конференції. Рига, Латвія: “Baltija Publishing”, 2022. С. 992–999. URL: <http://surl.li/fqxim>
4. Кузьменко Ю. За результатами соцдослідження, у 2024 році українці найбільше довіряють таким джерелам інформації як соцмережі (47,3%), інтернет (43%) і телебачення (34,1%). URL: <https://suspilne.media/792121-novinam-iz-akih-dzerel-ukrainci-najbilse-doviraut-doslizenna-opori/>
5. Суспільне Суми. Новини міста Суми та Сумської області. URL: <https://suspilne.media/sumy/>

Ірина Терещук,

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор
Струганець Любов Василівна

ГРАМАТИЧНІ ПАРАМЕТРИ АСОЦІАТИВНОГО ПОЛЯ ЛЕКСЕМИ «РАДІСТЬ»

Постановка проблеми. Дослідження взаємозв'язку між мовленням і мисленням людини сягають давніх часів. Їх проводили не лише вчені-лінгвісти, але й психологи, соціологи, філософи тощо. Складність такої роботи полягає в тому, що для досягнення конкретних результатів потрібно враховувати сучасну мовну картину світу, особливості внутрішнього світу людини, її сприйняття дійсності, що відображено в активному пласті лексики.

Аналіз досліджень і публікацій. Асоціативний експеримент як один із методів дослідження когнітивної лінгвістики цікавить багатьох сучасних вітчизняних учених, таких як О. В. Денисевич, І. Г. Заєць, С. В. Мартінек, Т. Є. Недашківська, В. Ф. Петренко, Н. М. Савелюк, Л. К. Спиридонова, О. М. Шевченко. Незважаючи на велику кількість праць, проблема проведення таких досліджень досі залишається актуальною, оскільки результати будуть змінними у зв'язку із динамікою лінгвосоціуму.

Мета і завдання повідомлення – дослідити граматичні параметри асоціативного поля лексики «радість» на основі асоціативного експерименту.

Виклад основного матеріалу. Асоціативний експеримент, на думку О. В. Денисевич, це «аналіз мовленнєвих реакцій та оцінок мовних явищ інформантами в умовах впливу на них мимовільних або цілеспрямованих мовленнєвих стимулів» [1, с. 29]. Метод був запозичений із психології, оскільки безпосередньо пов'язаний із емоціями індивіда та його сприйняттям світу через мову. Отже, говоримо про мовну картину світу конкретної національності в певний проміжок часу, у який проводилося опитування.

Як зазначала Л. К. Спиридонова, актуальність та популярність такого методу полягає в його простоті, зручності застосування. «Безперечним плюсом цього методу є також те, що випробуванням не нав'язуються значення, смисли і категорії дослідника, що неминуче виникає у разі пред'явлення певних формулювань» [3, с. 153]. Опитуваний подає власне бачення та розуміння слова-стимулу, що робить експеримент незалежним.

У нашому дослідженні простежили граматичні особливості асоціативного поля «радість» на основі вільного асоціативного експерименту. Було опитано 58 інформантів різної статі та вікової категорії. Варто наголосити, що дослідження проводилося під час повномасштабного вторгнення на територію України російських військ.

У результаті аналізу найбільш вираженою виявилась морфологічна площина, що експлікується у використанні різних частин мови. Найчастотнішими словами-реакціями були іменники – 30 одиниць (подаємо список за порядком спадання частотності вживання): *сім'я, друзі, життя, інтернет, молитва, перемога, кава, посмішка, приємність, спокій, світло, щастя, діти, здоров'я, родина, сміх, солодощі, веселка, дитинство, доброта, задоволення, кульки, мама, мир, онуки, піднесення, сніг, сонце, сум, тепло*.

Із наведеного переліку випливає твердження про те, що переважає велика кількість абстрактних іменників. Таке явище зумовлене тим, що слово-стимул належить до тієї ж групи, що й слово-реакція, а отже, наявні синонімічні зв'язки між ними. Простежили слова-реакції, детерміновані воєнними подіями: *життя, спокій, мир, сум*.

Виявлено також прикметники – 4 одиниці: *веселий, щасливий, жовтий, зелений*. Усі лексеми належать до якісних прикметників. Серед них два слова на позначення кольору (*жовтий* та *зелений*) і два слова на позначення параметрів психоемоційного життя людини: *веселий, щасливий*. Усі реакції позитивно забарвлені.

У списку реакцій були і прислівники – 2 одиниці: *тепло, сонячно*. Такі позитивно оцінні слова належать до якісно-означальних прислівників, тобто представляють одну тематичну групу.

Реакції, дібрані респондентами, увиразнюють також синтаксичні особливості асоціативного поля «радість». Це словосполучення: *спокійне життя, приємна новина*; предикативні одиниці (речення): *я лечу, прийшла дитина зі школи*; номінативні блоки: *коли все добре; люди, які мене оточують*.

Висновки. Вивчення мовних явищ вбачає у собі неперервний зв'язок із повсякденним життям. Асоціативний експеримент виступає одним із основних методів дослідження асоціативних полів, що відображають мовні стереотипи, особливості національного мовомислення. З-поміж граматичних параметрів асоціативного поля лексеми «радість» переважають позитивно забарвлені мовні засоби, хоча є і лексема *сум*, що цілком закономірно у воєнний час.

Перспективу подальших наукових студій убачаємо в практичному застосуванні результатів асоціативного експерименту, зокрема для укладання асоціативних словників.

Список використаної літератури

1. Денисевич О. Асоціативне поле слова-стимулу «газета» в мовній картині світу українців. *Вісник Книжкової палати*. 2018. № 8. С. 29 – 31.
2. Селіванова О. О. Мовні засоби репрезентації стратегічних програм українському рекламному теледискурсі. *Українська журналістика: умови формування та перспективи розвитку*. Черкаси, 2007. С. 234 – 240.
3. Спиридонова Л. К. Асоціативний експеримент як засіб дослідження образу світу. *Наука і освіта*. 2015. № 1. С. 152 – 158.

Тимошук Єва,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент
Бачинська Галина Василівна

ОНОМАСТИЧНИЙ ПРОСТІР РОМАНУ МАРЕКА КРАЄВСЬКОГО «ЕРИНІЇ»

Мова художнього тексту є органічною єдністю виражальних засобів, до яких належать і оніми. Використання пропріальної лексики у творах художньої літератури є мистецьким процесом. Всі назви у текстах вживаються з певною стилістичною метою і безпосередньо пов'язані з літературним текстом. У творі власні назви є виразниками того особливого світу, який автор створює на сторінках тексту.

Власні назви у художніх творах є об'єктом дослідження багатьох науковців. Активно працюють у царині літературної ономастики такі науковці: Л. Белей, В. Калінкін, Г. Калінкін, Ю. Карпенко, Т. Крупеньова, Т. Немировська, Е. Боева та ін.

Предметом нашого дослідження є онімний простір роману Марека Краєвського «Еринії» Марек Краєвський — відомий польський письменник, філолог-класик, доктор гуманітарних наук, автор детективних романів. Його книги стали популярними не лише в Польщі, але й за кордоном, і перекладені багатьма мовами, у тому числі й українською. У романі "Еринії Краєвський переносить читача в повоєнний Вроцлав 1950-х років, де колишній комісар львівської поліції Едвард Попельський, позбавлений роботи через політичні чистки, намагається знайти своє місце в новій реальності. Він працює вчителем математики, але його спокійне життя переривається, коли його просять допомогти в розслідуванні серії жорстоких вбивств дітей. Використання власних назв у творі є одним із засобів змалювання та розкриття змісту твору. Вже сама назва роману "Еринії" відсилає читача до давньогрецьких богинь помсти, що підкреслює атмосферу фатальності та неминучості покарання, яка пронизує весь твір.